

Ordinis medici in Academia Vitembergensi decanus ... Jo. Gothofredus Berger ... Lectori benevolo S.P.D. eundemque ad dissertationem inauguralem de morbis senum / ab autore ... Paulo Hofmanno ... publice habendam ... invitat.

Contributors

Berger, Johann Gottfried von, 1659-1736.
Universität Wittenberg.

Publication/Creation

Wittenbergae : Typis Christiani Schrödteri, [1693]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/s7yskyv2>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ORDINIS MEDICI

28

IN

ACADEMIA VITEMBERGENSI

DECANUS ET SENIOR,

JO. GOTHOFRE-

DUS BERGER,

D. PATHOLOGIAE PROF. PUBL.

ET h. t. RECTOR,

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

EUNDEMQUE

AD

DISSERTATIONEM INAUGURALEM

DE

MORBIS
SENUM

Ab

AUTORE CLARISSIMO

PAULLO HOFMANNNO,

Dresdensi,

D. XXI. Novembr. M DC XCIII.

publice habendam,

observantia, quanta potest maxima, & perhumaniter invitat.

Typis CHRISTIANI SCHRÖPTERI, Acad. Typ.

ORDINIS MEDICI

IN

ACADEMIA VITTEMBERGENSI

PRACANTUS ET SENIOR

C. GOTTFRIDUS

BUS BERGER

PHYSICUS ET CHIRURGUS

RECTOR

LECTOR ANATOMIAE

MDCCCLXXXIII

EVANGELIUM

AD

DISSECTATIONEM IN ANATOMIA

DE

MORBUS

SENUM

ET

CAUSIS

HALLO HOFMANN

PHYSICUS ET CHIRURGUS

RECTOR

LECTOR ANATOMIAE

MDCCCLXXXIII

D. B. F.

H Tsi nihil minus instituti hu-
jus interesse videri poterat,
quam ut quidquam hoc loco
afferrem, quod ad CL. Candi-
dati nostri vitæ & studiorum
imaginem exprimendam non pertineat: ta-
men, quod is morbos senum persecutus est,
in memoriam mihi redigit M. Catonem,
quem M. T. Cicero de senectute loquentem
facit, & quatuor reperientem causas, quam-
obrem illa misera videatur: ut occasionem na-
cti alteram ab eo mutuemur, & quæramus,
corpusne senectus faciat infirmius? Equi-
dem Cyr9, ut Xenophon auctor est, eo sermo-
ne, quem moriens habuit, cum grandis natu-
esset, negat senectutem suam unquam imbe-
cilliolem factam, quam adolescentia fuisset.
Nec longe abierimus, & a regnis reque pu-
blica ceperimus exempla hæc talia, quando
in arte nostra ad manum sunt, eaqve sermo-
nibus

nibus scriptorum percelebrata. Hippocra-
tem enim, Asclepiadem, Avenzoarem, Aver-
roem nominare possumus, principes medi-
corum: quorum primus ad quartum & cen-
tesimum annum ætate provectus est: alter
in nullum unquam morbum incidit, & ad ex-
tremam senectutem vixit, donec scalarum
lapsu examinatus est: tertius vero ac quar-
tus centesimum annum excefferunt, quem
Græci pariter ac Romani, atque ipsi adeo Ju-
ris civilis autores inculcant. Ceteros omit-
to, ne plures enumerando Lectores fatigem.
Sed intelligendum est, (quod Senex no-
ster tradit *L. de Vet. Med.*) in corpore hominis
inesse particulas vi naturaque dissimiles, ex
earumque concursione sanguinem confici,
a quo spiritus noster pendet. Per has bene
maleque ei est. Ac bene, cum eæ moderate in-
ter se affectæ sunt & temperatione & pote-
state & copia, præsertim autem si permixtæ
sunt; male vero, cum earum aliqua aut po-
tentior, aut infirmior est, aut a ceterarum so-
cietate refugit, neque cum ceteris omnibus
temperata est. Quod senibus facile usu ve-

nit. Nam cum ea principia ita constituta
sint, ut motu nunquam insistente se oppu-
gnent, sibiqve resistent, efficitur profecto, ut
mutuo conficiantur paulatim, & mutatio in-
gens imminutioqve inde in nobis existat,
ac tandem dissolutio temperationis conse-
quatur, labefacta convulsaqve natura, quæ
contrariorum inter se pugnantium copula-
erat. Adhæc perpetua corporis nostri ex-
piratione non parum frangimur. Decedit
enim quotidie, & in omni temporis puncto,
quædam nostri pars, cujus detractiōe dimi-
nuitur corpus, ut, nisi victu tantundem resti-
tuatur, quantum amissum est, affligatur, ner-
viqve incidantur, & sine viribus ac nutans
aliqvandiu stet hæc fabrica, pauloque post
desinat ac disjiciatur. Quia quidem vicissi-
tudine, tanquam reciproco æstu, assidue quæ-
dam de corpore exeunt, quædamqve identi-
dem recipiuntur in locum relictum, neque
aliter fieri potest, quin robur vitæ tandem in-
fringatur. Ubi enim succus ille mitis par-
tium diffusus est, & dilapsæ particulæ rigi-
das illas & exsanguis reliquerunt, membra.

flaccescunt & extabescunt, perinde ac stirpes
antiqvæ exarescunt. Hæc affectio in ani-
mantibus senium, in stirpibus vero ariditas
appellatur. Ut causa sit, quamobrem sene-
ctutem marcescenti stipiti comparemus.
Hoc enim fato obimus, sic animantes sua
morte defunguntur, ut corpus prius, quam
extingvatur, quotidie magis & magis exhau-
riatur, & junceum fiat, strigosum, rugosum,
atque effœtum tandem ac vietum. Atque
adeo cum in senectute, nec repugnante na-
tura, deficiamus, non tamen uno eodem-
que tempore omnes ad eam pervenimus,
propterea quod utrorumque exempla multa
& illustria ante oculos nostros proposita sunt,
& qui mature, & qui sero senes fuerunt.
Neque enim non audiendi plane sunt, qui
huius rei causas in ceteris has interponunt,
quod, ut in ipsa natura rerum ratio inhæ-
ret, fortes fortibus, imbelles imbellibus cre-
entur; & cœlum, sub quo alimur, educa-
mur, & spiritum ducimus, ut ingenia maxi-
me, sic non minus corpora vi tactuque suo
fingat; tum vero inprimis sua cuique mo-
dera-

deratio & intemperantia robur conservet ac
firmet, aut obterat, ut, qui imbecillus est, ra-
tione robusto salubrius vivat, &, qui firmis
lateribus, dissoluta vivendi licentia quam-
libet infirmo citius consenescat. Quorum
ultimam respexit Philippus quidam Sophista
apud Aetium, de quo fortasse Galenus memi-
nit sub nomine Philosophi, cum immortalitatem
iis promisit, qui vivendi rationem suo
nutu regerent. Neque id præteribo, quan-
do ad dignitatem disciplinæ nostræ permul-
tum affert, naturam arte custodiri ac corri-
gi, & medicinam ad salutem hominibus a
DEO datam esse, eosque remediis efficacissi-
mis, si hæc suo quodque loco adhibeant, diu
multumque se tueri posse. Igitur, ut ad
Cyrum redeam, is tam prospera valetudine
sua non dicam regis, sed hominis beatissimi
rarum exemplum prodit, talisque a posteris,
nec invitis, fertur, qualem se ferri debere ipse
existimavit, quod & puer eorum fructum
ceperit, quæ in pueritia præclara habentur;
& postea, quam robustior factus sit, eorum,
quæ in adolescentia; in consummata vero æ-
tate

fate eorum, quæ virorum sunt; &, ut longissime ætate progressus fuerit, ita maxime vires collegisse sibi visus sit. Sed an multi senum eodem gloriari possint, quo hic Cyrus, nec potius fortissimum quemque suus subinde sensus admoneat, ut fateatur, corpore quidem se senem esse, sed animo nunquam fore, ipsi viderint. Quod quidem acerrimus Agesilaus unus hominum demonstrasse creditur. Atque hanc quidem firmitudinem corporis ad senectutem, frugis adolescentiæ fundamentis constitutam, Cicero, ut videtur, retulit. Nec vero aut Hippocrates, aut Asclepiades, aut si qui his ætate suppare, vel inferiores; quo referendi quoque sunt Aufonius, Rhase, Avicenna, Mesue, Albertus M. & in ceteris, Aquapendentes Mercati, Clusii, Finckii, Langii, Plateri, Peuceri, Sylvatici, Sebizii, &, quem omitti nefas sit, cum literarum instauratione, tum medicinæ scientia notissimus, Nic. Leonicens Vicentinus, sextum & centesimum annum, (si Montanum sequimur) egressus: hi omnes pro senectute causam non satis dicere videntur.

tur. Imo vero potius medendi arti pondus addunt, quando præceptis suis ad vitæ legem, non ad ostentationem scientiæ usi sunt, ut ostenderent, fieri posse, quæ docerent. Sub quibus exemplis multi medicina se muniunt, & succum sanguinemque retinent, atque amissum recipiunt, ut extremo tempore ætatis strenui & acres sint, nec langvescentes senectuti succumbant. Ut non temere dixisse existimandus sit, quicumque dixit apud Comicum : Ipsa senectus morbus est. Nunc ad propositum veniam., Principio, si magni ad famam & decus cujusque interest claris parentibus oriri, felicem fero CL. Candidatum, quod Dresdæ, in ipsa dignitatis sede, Patre natus est viro divini spiritus, & meritis in rem sacram, honoribusque insigni, *Paullo Hofmanno*, Doctore Theologo, primum Divi JOANNIS GEORGI III, adhuc in spem Septemviratus educandi magistro morum, tum Pastore atque antistite ecclesiæ Torgaviensis, nec non Capitulo VVurzensi præfecto, nunc Thoru-

nii Prussorum Pastore, Ministerii Seniore,
ibidemque gymnasii Rectore, ac Prof. Pu-
blico: matre vero *Anna Sibylla*, gente *Fri-*
sia, matrona priscae severitatis & proposito,
quoad vixit, sancta, ac suo loco ordineque
digna, sed lugenda multum, quod mature,
filio adhuc impubere, decessit. Hunc pue-
rum Pater literarum studiis servavit quidem,
sed religione metuque DEI primo omnium
imbuit, quod ab hoc spes vitæ omnis, & au-
spicia secunda adversaque proficiscuntur.
In qua disciplina is unus omnium maxime
proficere poterat, quod in domo adolesce-
bat religionis magistra, in qua omnia ad con-
scientiam & honestatem referebantur. In-
terea loci literas attigerat, atque iis ita jam
tinctus erat, ut scholæ Torgaviensi interesse
posset. Hujus præceptoribus cum multis
usus est, iisdemque integerrimis, tum in pri-
mis *M. Reichmanno*, ludi ejusdem modera-
tore, & ingeniorum existimatore peritissi-
mo. Hæc doctrina ei cum condiscipulis
communis erat. Domi autem non deerant,
qui

qui suum officium admonerent, & simul ac
se remiserat, virtutis studio incitarent. In
quibus primo loco ponendus est *M. Laurentius Pischmannus*, postea Liffensis Ecclesiæ
apud armatas Diaconus princeps. Accidit, ut
Pater honoratissimus a magistratu urbis Thoru-
niensis, in Prusiam Senior, Rector gymnasii
floquentissimi, & doctor posceretur, de cujus do-
ctrina, summa virtute, & integritate in omnibus
vitæ muneribus spectata, negotiiqve dati pro-
curatione apud externos, & longis locorum inter-
vallis disjunctos, sermo jam olim increbuerat.
Precibus justis locum reliquit, & fortunas suas fa-
miliamqve eo trajecit, anno, quam res hominum
restituta est, millesimo, sexcentesimo secundo &
octogesimo. Jam ex ephebis excesserat Noster,
& liberalissimis doctrinis ab ineunte ætate innu-
tritus, eo creverat, ut in gymnasio ejus loci illustri
Parentem multa veneratione dignum, rem sacram
graviter sapienterqve interpretantem audire, &
Venceslao Joannidi poeticen, Græcasqve lite-
ras tradenti, operam dare posset. Ab *Joanne*
vero *Sartorio* facultatem copiamqve dicendi, &
officii vim naturamqve perdiscebat. Fuerunt et-
iam alii ad laudem duces, quibus plurima indi-
dem accepta aperte refert. Sed magna volupta-

te perfunditur, cum ei venit in mentem recordari M. *Christoph. Hartknochii*, doctrina omni exculti, & sapientiæ studio præstantis, cujus in docendo fides, industria, & peritia in animo ejus ac sensu affixæ sunt, &, quoad vita suppeditaverit, erunt. Satis jam satis Pater perspexerat, ad eam ingenii maturitatem eum pervenisse, ut majorem spectare posset. Hac mente in urbem Dantiscanam in studia missus est, quando ea non magis commerciis & celebritate hominum frequens erat, quam studia severa alebat. Eo domo profectus vidit audivitque viros doctos, sed D. *Heyseum* arcte complexus est, ei que de Natura & Medicina scite commemoranti adstitit. Quem cum eo merito dolemus, prius e vita excessisse, quam conata pro eo atque animum tanquam arcum intentum habebat, perficere e republica Medicinæ potuerit. Sed jam olim, nec dum a parentum complexu distractus, Vitebergam animo peregrinatus erat, quam in Saxonibus natus & versatus celebrari cognoverat, & in Prussis Religionis domicilium, ac literis virisque incitatissimam usurpari audiverat. Igitur longum quamlibet impeditumque iter ad nos suscepit. Venit autem, ut commoraretur, non, ut videret Academiam, & abiret. Hic ad Medicinæ studium, ad quod proclivis ingenio

ingenio semper fuerat, omni animi contentione ag-
gressus est. Sed ducem, quo regeretur, primum na-
ctus est nobilissimum & celeberrimum Virum D.
Vaterum, sub quo Physiologiam & *Chimiae* artes
ac herbarum naturam viresq; edoctus est. Quæ re-
rum cognitio quanto plus adjumenti ad reliquum
operis, in iis præcipue fundatum, ei attulit, tanto
minus intermitteret, quoad ejus fieri peterit, humani-
tatem hanc, & allatam in erudiendo constantiam
extollere. Venio nunc ad alterum, sed nemini
secundum, Generosum & inclutum Virum D. *Fran-
cum de Frankenau*. Hunc multum veritus est, &
sic suspexit, ut nullum tempus ejus publice pri-
vatimque audiendi prætermiserit. Quidquid
autem ab eo didicit (quod omnino plurimum
fuisse gratisimus agnoscit) id omne animo peni-
tus infixit, & custodiet semper, ut egregium pla-
neque illustre. Hæc testimonia amplissima sunt
& diligentiae, & prudentiae Nostri, quod optimum
quemque ad imitandum sibi delegit. Quod me
his nobilissimis Viris subjungit, & mea domo non
plane indoctum se exiisse affirmat, fatear necesse
est, eum in me, ex superiori loco loquentem, ani-
mum acriter defixisse; intus autem domique Me-
dicinam, qua pertinet, explananti, ad ultimum
affuisse. Neque vero putandum est, solo Medi-

cinae studio tempus omne, quod hic transegit, eum contrivisse, nec linguam procudere, & ad prudentiam exemplis, ex omni memoria depromptis, quod fidelissimum præcipiendi genus est, imbui, neque Mathematicarum disciplinarum notitiam habere cupiisse. Namque ad amplissimum oratorem nostrum, *Georg. Casparem Kirchmajerum* habitatum concessit, & in viri gravissimi convictu diu mansit, eumque dicendi magistrum habuit. Eodem arbitro ac disceptatore, de *Metalurgia* publice egit; ac duce, de *Corona Christi spinea* in magna hominum doctissimorum celebritate dixit. Virum autem domi forisque Clarissimum, *Conr. Samuelem Schurzleischium*, monumenta vetusta replicantem, & nativo limatoque commentandi genere illustrantem, audivit. In pulvere etiam erudito exerceri coepit, adhibito in consilium *Martino Knorrio*, in forma operis sui perfectissimo. Quibus instructus doctrinae præsiidiis in Academiam Lipsiensem demigravit, de quorum exquisita scientia, & laudibus omnis generis, magnifice apud nos existimari cognoverat. In magna autem felicitatis parte ponit, quod adventu suo eximius *D. Bobnius*, Therapeuticen enucleavit, & venerandus ordinis Medici Decanus, *D. Frisius* Pathologiam accommodate exposuit. Multis vero nominibus eum sibi devinxit

devinxit excellens Vir, *D. Rivinus*, quod ejus conatus ope manuque fulsit, iterumque decurrentem per medicinæ spatium a carceribus ad calces facili expeditoque itinere traduxit. Nec minoris æstimat, quod eundem de aliis atque aliis, iisdemque raro patefactis naturæ phænomenis utramque in partem argute disputantem audivit. Hujus etiam opera & suffragio effectum est, ut tribus ante, & quod excedit, mensibus, quam huc rediit, ibidem a gravissimo Medicorum collegio in primo gradu capiendorum in Medicina honorum, quem Baccalaureatum vocant, locaretur. Nunc ad nos regressus est, ut insignia cetera privilegiaque, quibus ornantur eminentia professionis nostræ ingenia, ferat. Igitur appellati ab eohumaniter, ut suæ dignitati faveremus, diem faciundo ex eo periculo diximus, quo introductus in Collegium nostrum pulchre stetit, & interrogatus recte atque ordine respondit, ut nihil impediret, quo minus honoribus ejus sine variatione suffragaremur. Reliquum est, ut in luce oculisque Academiae suæ copiam faciat, & virium exemplum pari virtute prodat. Quod cum ductu meo geretur, ut fieri ordinis refert, majorem in modum gaudeo, ex fortuna mea fuisse, ut idem magister ei atque dignitatis amplificator sim. Equidem,

dem, Perillustres LL. Barones, P. Conscripti, & Viri
ceteri honoratissimi, Civesque Academici Gene-
rosi & nobilissimi, ita vos rogo quæsoque, ut, si
in quemque vestrum officium meum persancte sem-
per tueri volui, habeatis hunc honorem Parenti o-
ptimo, itemque clarissimo Filio, ac mihi postremo, ut,
si forte intervalla negotiorum otio dispungatis li-
ceat, nos *de Senum Morbis* differentes vestrum fre-
quentia, magno utriusque nostrum
ornamento, stipetis.

